[2024] 3 ਐਸ ਸੀਆਰ 1249:2024 ਆਈਐਨਐਸਸੀ 241

ਨੇਬਲ ਐਮ. ਪਾਇਕਾਡਾ

ਬਨਾਮ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਘ

(2021 ਦੀ ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰ. 1628-1629)

21 ਮਾਰਚ 2024

[ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ ਅਤੇ ਸੰਜੇ ਕਰੋਲ, ਜੇਜੇ]

ਵਿਚਾਰਨ ਲਈ ਮੁੱਦਾ

ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਈਟਮ 6 ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸੜ੍ਹਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਵਰਗੇ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਸੋਰਸਿੰਗ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਪੂਰਵ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ (ਈਸੀ) ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੇਕਰ ਇੱਕ ਕੰਬਲ ਛੋਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸੀ।

ਸਿਰਲੇਖ

ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986-ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 1986-ਨਿਯਮ 5 (4)-ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ-ਅਨੁਛੇਦ 14,21-ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। - ਦੂਜਾ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪਹਿਲੇ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਨੂੰ ਜੋੜ ਕੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਈਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। - ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਆਈਟਮ 6 ਲਈ ਪੂਰਵ ਈਸੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਕਿ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜ੍ਹਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਸੋਰਸਿੰਗ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਹੈ। - ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ-ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂ/ਆਈਟਮ 6 ਦੀ ਛੋਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੁੜ੍ਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ। - ਇਹ ਵੀ ਰੱਦ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਦੁਬਾਰਾ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰੋਃ

ਆਯੋਜਿਤਃ ਦੂਜੀ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਮੰਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ- ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ - ਆਰਟੀਕਲ 21 ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਇੱਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ

ਵਾਤਾਵਰਣ-ਇਸ ਲਈ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ, ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ-ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਨਿਯਮ.5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਖਤ ਫੈਸਲਾ ਮਨ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਰਤੋਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਇਸ ਲਈ, ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ਵਿਆਪੀ ਲੌਕਡਾਊਨ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ - ਉਸ ਸਮੇਂ, ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਕੰਮ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ-ਇਸ ਲਈ, ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਕੋਈ ਕਾਹਲੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। – ਬਦਲਵੇਂ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਦੀ ਆਈਟਮ 6 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ-ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਆਮ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕੇ - "ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ-ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ-"ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ" ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ-ਖੁਦਾਈ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਈਟਮ 6 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੈਰ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਅਤੇ ਕੰਬਲ ਛੋਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਕਿ ਆਰਟੀਕਲ 14 ਦੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ-ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਆਈਟਮ 6 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ-ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਈਟਮ 6 ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ-ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਢੰਗ ਅਤੇ ਖੁਦਾਈ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ - ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਬਦਲਵੇਂ ਅੰਤਿਕਾ IX ਦੀ ਆਈਟਮ 6 ਅਤੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਜਾਰੀ) ਦੀ ਆਈਟਮ 6 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। [ਪੈਰਾ 22-25,28,31,32]

ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986-ਧਾਰਾ 3-ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ-ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 1986-ਨਿਯਮ.5-ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ:

ਆਯੋਜਿਤ: ਈਪੀ ਐਕਟ ਦੇ ਧਾਰਾ.3 ਈਪੀ ਨਿਯਮ ਦੇ ਨਿਯਮ.5 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ-ਨਿਯਮ.5 ਉਪ-ਧਾਰਾ ਦੇ ਖੰਡ (v) ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵ ਦੇਣ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ

(2) ਈਪੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3, ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗ, ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। – ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਨਿਯਮ 5 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ - ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਨਿਯਮ 5 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦਾ ਅਪਵਾਦ ਹੈ-ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।[ਪੈਰਾ 15,19]

ਕੇਸ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ

ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਓਰਸ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਓਰਸ [2012]4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਆਰ. 819: (2012) 4 ਐੱਸ. ਸੀ. ਸੀ. 629; ਹਨੂੰਮਾਨ ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਰੋਸਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ (2019) 5 ਐਸਸੀਆਰ 916: (2019) 15 ਐਸਸੀਸੀ 401-ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ.

ਐਕਟ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986; ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ; ਖਾਣਾਂ ਅਤੇ ਖਣਿਜ (ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਨਿਯਮ) ਐਕਟ, 1957।

ਕੀਵਰਡਸ ਦੀ ਸੂਚੀ

ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ; ਪੂਰਵ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ; ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ; ਕੰਬਲ ਛੋਟ; ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ; ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ।

ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਕੇਸ

ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨਿਆਂਇਕ ਫੈਸਲਾः ਸਿਵਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 1628-1629 of 2021
ਓ ਏ ਨੰਬਰ ਵਿੱਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ ਦੇ 28.10.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ. 2020 ਦੇ 190

ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰੀ

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਅਨੀਤਾ ਸ਼ੇਨੋਏ, ਸੀਨੀਅਰ ਐਡ.ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਿਸ਼ਠਾ ਕੁਮਾਰ, ਵੰਸ਼ਦੀਪ ਡਾਲਮੀਆ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਆਯੁਸ਼ਮਾ ਅਵਸਥੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਨਮਰਤਾ ਸਾਰਾਹ ਕਾਲੇਬ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਪਰੀਕਸ਼ਾ, ਐਡ. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਲਈ।

ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਐਸ਼ਵਰਿਆ ਭਾਟੀਆ, ਏ. ਐੱਸ. ਜੀ., ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੱਕੜ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸਵਰੂਪਮਾ ਚਤੁਰਵੇਦੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਰੁਚੀ ਕੋਹਲੀ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇਸ਼ਮੁਖ, ਮਾਧਵ ਸਿੰਘਲ, ਐਡ. ਜਵਾਬਦੇਹ ਲਈ.

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦਾ ਫੈਸਲਾ/ਆਦੇਸ਼

ਨਿਰਣਾ

ਅਭੈ ਐਸ ਓਕਾ, ਜੇ.

ਵਾਸਤਵਿਕ ਪਹਿਲੂ

1. ਇਹ ਅਪੀਲਾਂ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ, ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬੈਂਚ, ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ.') ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ 28 ਅਕਤੂਬਰ 2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲਾ') ਨੂੰ ਛੋਟ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। 24 ਦਸੰਬਰ 2020 ਦੇ ਉਸ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਵਿਵਾਦਤ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਦਾਇਰ ਸਮੀਖਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

2. ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ (v) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਐਮਓਈਐਫ') ਦੁਆਰਾ 14 ਸਤੰਬਰ 2006 ਨੂੰ ਇੱਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਈਪੀ ਨਿਯਮ') ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਡੀ) ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਸੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਈਪੀ ਨਿਯਮ') ਪਹਿਲੀ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 2 ਸਮੱਗਰੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"2. ਪੂਰਵ ਵਾਤਾਵਰਣ ਕਲੀਅਰੈਂਸ (ਈਸੀ) ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂਹੇਠ ਲਿਖੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ 'ਏ' ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ ਰਾਜ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ (ਐਸਈਆਈਏਏ) ਉਕਤ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼੍ਰੇਣੀ' ਬੀ 'ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕਾਰਜ ਜਾਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ' ਤੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈਃ

(i)ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ;

(ii) ਇਸ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸੂਚੀਬੱਧ ਮੌਜੂਦਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਅਤੇ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਸਬੰਧਤ ਖੇਤਰ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾਵਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਨਾਲ, ਅਰਥਾਤ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਜਾਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਜੋ ਕਿ

ਵਿਸਤਾਰ ਜਾਂ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰ ਕਰਨਾ;

(iii) ਉਤਪਾਦ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਤਬਦੀਲੀ-ਨਿਰਧਾਰਤ ਸੀਮਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਮੌਜੂਦਾ ਨਿਰਮਾਣ ਇਕਾਈ ਵਿੱਚ ਮਿਲਾਓ।

3. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਏ ਅਤੇ ਬੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਸਬੰਧਤ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ (ਈਸੀ) ਦੀ ਲੋੜ ਹੋਵੇਗੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀਜ਼ ਦਾ ਨਾਮ ਪਹਿਲੇ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਏ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਲਈ, ਐੱਮਓਈਐੱਫ ਵਿੱਚ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ, ਰਾਜ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਮੁਲਾਂਕਣ ਅਥਾਰਟੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਐੱਸਈਆਈਏਏ') ਨੂੰ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਅਥਾਰਟੀ ਦਾ ਨਾਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਈਸੀ ਦੀ ਗ੍ਰਾਂਟ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦੇਣ, ਇਸ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਆਦਿ ਸੰਬੰਧੀ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਸੋਧਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 15 ਜਨਵਰੀ 2016 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਦੂਜਾ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ') ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲੇ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅੰਸ਼ਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਧਾਰਾ 7 ਬੀ ਅਤੇ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸ਼੍ਰੇਣੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਈਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।ਉਕਤ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 6 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"ਅੰਤਿਕਾ-IX ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਛੋਟ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂਹੋਵੇਗੀ,ਅਰਥਾਤਃ

.....

.....

6. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਡੈਮਾਂ, ਜਲ ਭੰਡਾਰਾਂ, ਵੇਅਰਾਂ, ਬੈਰਾਜਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਅਤੇ ਗਾਦ ਕੱਢਣਾ।

..... "

ਹਾਲਾਂਕਿ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੇ ਦੂਜੀ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੂਹਿਆ ਗਿਆ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਚੁਣੌਤੀ 28 ਮਾਰਚ 2020 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ') ਨੂੰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਸੀ। ਦੂਜੀ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਲਈ ਅੰਤਿਕਾ IX ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਈ. ਸੀ. ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ, ਅੰਤਿਕਾ-IX ਨੂੰ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਬਦਲਵੇਂ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਤੇਰਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪੂਰਵ ਈ. ਸੀ. ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਬਦਲਵੇਂ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਦੇ ਆਈਟਮਾਂ 6 ਅਤੇ 7 ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨਃ

"ਅੰਤਿਕਾ-IX

ਕੁਝ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਛੋਟਃ ਹੇਠ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਰਥਾਤਃ

.....

.....

6. ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜ੍ਹਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਆਮ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਜਾਂ ਸੋਰਸਿੰਗ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣਾ।

7. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਡੈਮਾਂ, ਜਲ ਭੰਡਾਰਾਂ, ਵੇਅਰਾਂ, ਬੈਰਾਜਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਅਤੇ ਗਾਦ ਕੱਢਣਾ।

..... "

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਦੂਜੀ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ IX ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 6 ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਈਟਮ 7 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਨੰਬਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਆਈਟਮ 6 ਨਵਾਂ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

5. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਇੱਥੇ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈਟਮਾਂ 6 ਅਤੇ 7 ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ 30 ਅਗਸਤ 2023 ਦੀ ਅਗਲੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ') ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮਾਂ 6 ਅਤੇ 7 ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆਃ

"6. ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜ੍ਹਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਆਮ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਜਾਂ ਸੋਰਸਿੰਗ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣਾ। ਇਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਮਿਆਰੀ ਸੰਚਾਲਨ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ।

7. ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਡੈਮਾਂ, ਜਲ ਭੰਡਾਰਾਂ, ਵੇਅਰਾਂ, ਬੈਰਾਜਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਦੀ ਨਿਕਾਸੀ ਅਤੇ ਡੀ-ਸਿਲਟਿੰਗ

ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਣਗੇ।

6. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿਸ਼ੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਈ ਆਧਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਹੋਰ ਆਧਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੇ ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਹਰਿਆਣਾ ਰਾਜ ਅਤੇ ਹੋਰ [1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਇਸ ਆਧਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਨਮਾਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੂਲ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਸਿਰਫ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਈਟਮ 6 ਲਈ ਸੀ।

7. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੁਆਰਾ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਈਟਮ 6 ਦੇ ਤਹਿਤ ਛੋਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਇਸ ਪਹਿਲੂ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਖੋਜ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"8. ਦੂਜਾ ਮੁੱਦਾ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਅਤੇ ਡੈਮਾਂ, ਜਲ ਭੰਡਾਰਾਂ, ਵੇਅਰਾਂ, ਬੈਰਾਜਾਂ, ਨਦੀਆਂ ਅਤੇ ਨਹਿਰਾਂ ਦੇ ਰੱਖ-ਰਖਾਅ, ਰੱਖ-ਰਖਾਅ ਅਤੇ ਆਫ਼ਤ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਆਮ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਸੋਰਸਿੰਗ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਈਸੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਤੋਂ ਛੋਟ ਹੈ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਮੁਲਾਂਕਣ ਜਾਂ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਧਰਤੀ ਕੱਢਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਲਈ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਕੰਬਲ ਛੋਟ ਨੂੰ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਸੰਕਲਪ ਦੁਆਰਾ ਸੰਤੁਲਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਛੋਟ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਬਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੰਬਲ ਛੋਟ ਦੀ ਬਜਾਏ, ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਦਾਈ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਰਗੇ ਢੁਕਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਈਟਮ 7 ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਡਰੇਜਡ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟੀਕਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐੱਮਓਈਐੱਫਸੀਸੀ ਲਈ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਕੀਲ ਵੀ ਕੋਈ ਤਰਕ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਿਤ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ

1 [2012] 4 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 819: (2012) 4 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 629

ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਐਕਟ, 2010 ਦੀ ਧਾਰਾ 15 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 20 ਦੇ ਤਹਿਤ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

(ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲੇ (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਐੱਮਓਈਐੱਫ ਐਂਡ ਸੀਸੀ') ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ-ਅੰਦਰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਸਮੀਖਿਆ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 24 ਦਸੰਬਰ 2020 ਦੇ ਦੂਜੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

8. ਅਪੀਲਾਂ 'ਤੇ 13 ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਨੋਟਿਸ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 10 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਦਲੀਲਾਂ ਸੁਣੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਵਾਬਦੇਹ-ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡਾ. ਸੁਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਬਾਜਪਾਈ, ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ, ਐੱਮਓਈਐੱਫ ਐਂਡ ਸੀਸੀ, ਮਿਤੀ 12 ਸਤੰਬਰ 2023 ਦਾ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਹਿਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਐੱਮਓਈਐੱਫ ਐਂਡ ਸੀਸੀ ਦੁਆਰਾ 21 ਅਗਸਤ 2023 ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਫਿਸ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਸੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮਾਂ 6 ਅਤੇ 7 ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਵਿਧੀ ਨੂੰ ਦਰਸਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਦੂਜਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸੀ। ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਫੈਸਲਾ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ, ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਅਤੇ ਵੈਧਤਾ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਸਬਮਿਸ਼ਨ

9. ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਈ. ਪੀ. ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਈਪੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ, ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਈ. ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ ਧਾਰਾ (v) ਤਹਿਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਖੰਡ (v) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਦਯੋਗ, ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਈ. ਪੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਯਮ 5 ਵੱਲ ਵੀ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਇਹ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਾਰਕਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਸੰਚਾਲਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

10. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਹਨੂੰਮਾਨ ਲਕਸ਼ਮਣ ਅਰੋਸਕਰ ਬਨਾਮ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ[2] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ[1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਇੱਕ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ।ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਆਈਟਮ 6 ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ, ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜ੍ਹਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਵਿੱਚ ਵਰਤੋਂ ਲਈ ਆਮ ਮਿੱਟੀ ਕੱਢਣ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਯਮ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਛੋਟ ਈ. ਪੀ. ਐਕਟ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਅਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਨੂੰ ਹਰਾ ਦੇਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ[1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਲਾਜ਼ਮੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਵਰਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੱਗਰੀਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਛੋਟੇ ਖਣਿਜਾਂ ਲਈ ਈਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ।ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਢੰਗ ਨਾਲ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ।

11. ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ ਹੋਏ, ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਦਲਵੇਂ ਆਈਟਮ 6 ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਟੈਂਡਰਡ ਓਪਰੇਟਿੰਗ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ (ਐੱਸਓਪੀ) ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਛੋਟ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਛੋਟ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਇੱਕ ਐੱਸਓਪੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਸ ਨੇ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਬਦਲਵੀਂ ਆਈਟਮ 6 ਵਧੇਰੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੈ।

12. ਵਿਦਵਾਨ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੂਰੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫੈਸਲੇ ਤਹਿਤ ਮੁੜ੍ਹ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।ਪਰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸੱਚੀ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮੁੜ੍ਹ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ।

13. ਸਿੱਖਿਅਤ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ[1] ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਅਜੇ ਵੀ ਇਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਜੋ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 5 ਹੈਕਟੇਅਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਖੇਤਰ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਵੀਨੀਕਰਨ ਸਮੇਤ ਛੋਟੇ ਖਣਿਜਾਂ ਦੇ ਪੱਟੇ ਰਾਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

2 [2019] 5 ਐੱਸ ਸੀ ਆਰ 916: (2019) 15 ਐੱਸ ਸੀ ਸੀ 401

ਈ. ਸੀ. ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਕੇਂਦਰ ਸ਼ਾਸਿਤ ਪ੍ਰਦੇਸ਼। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਈਟਮ 6 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਸੋਧਿਆ ਹੋਇਆ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ [1] ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦਾ ਖਰੜਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਮੰਗੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਈਪੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

14. ਜਵਾਬਦੇਹ-ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਈਨਜ਼ ਐਂਡ ਮਿਨਰਲਜ਼ (ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਐਂਡ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1957 (ਸੰਖੇਪ ਵਿੱਚ, 'ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਡੀ. ਆਰ. ਐਕਟ') ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 8 ਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਹਿਲੇ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ। ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਬੀ ਵੱਲ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ 13 ਮਾਰਚ 2020 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 8 ਬੀ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਜੋ 28 ਮਾਰਚ 2021 ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲੇ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਡੀ. ਆਰ. ਐਕਟ ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧਾਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਮਾਹਰ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਮੇਟੀ (ਈਏਸੀ) ਗੈਰ-ਕੋਲਾ ਮਾਈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਈਏਸੀ, ਐਮਓਈਐਫ ਅਤੇ ਸੀਸੀ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਸਕੱਤਰ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਹੇਠ 30 ਜੂਨ 2022 ਨੂੰ ਸੱਦੀ ਗਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 30 ਜੂਨ 2022 ਨੂੰ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੰਤਮ ਯਤਨ ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਆਈਟਮਾਂ 6 ਅਤੇ 7 ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ ਨੂੰ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਹ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ' ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਜਾਰੀ ਐਸਓਪੀ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਅਤੇ ਛੋਟ ਕੰਬਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 21 ਅਗਸਤ 2023 ਦਾ ਦਫ਼ਤਰ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣਾ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਮੰਗੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਸਬਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਸੰਗਠਨ

15. ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀਆਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਈਪੀ ਐਕਟ 19 ਨਵੰਬਰ 1986 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਈਪੀ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦਾ ਬਿਆਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ

ਵਧਦੇ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ, ਬਨਸਪਤੀ ਦੇ ਕਵਰ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਆਦਿ ਕਾਰਨ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਵਿੱਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗਿਰਾਵਟ। ਇਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੁਰਘਟਨਾਵਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸਹਾਇਤਾ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਲਈ ਖਤਰਿਆਂ ਦੇ ਵਧ ਰਹੇ ਜੋਖਮ ਨੂੰ ਵੀ ਨੋਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੂਨ 1972 ਵਿੱਚ ਸਟਾਕਹੋਮ ਵਿੱਚ ਆਯੋਜਿਤ ਮਨੁੱਖੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਾਰੇ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਕਤ ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿੱਚ, ਵਿਸ਼ਵ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਲਿਆ। ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦੀ ਧਾਰਾ (3) ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"(3) ਜੋ ਉੱਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਾਰੇ ਇੱਕ ਆਮ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਤੁਰੰਤ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ ਜੋ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਦੇ ਤਾਲਮੇਲ ਨੂੰ ਸਮਰੱਥ ਕਰੇ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤ੍ਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਖਤਰਨਾਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪ੍ਰਤੀਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਨੂੰ ਖਤਰੇ ਵਿੱਚ ਪਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਵਾਰਕ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਜਾਂ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਕਰੇ।

(ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਈਪੀ ਐਕਟ ਦੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਨਾ ਤੋਂ ਵੀ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਈਪੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸੈਕਸ਼ਨ 3 ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (1) ਅਤੇ (2) ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈਃ

"3. ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਲਈ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ।-

(1) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਉਪਾਅ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇਗੀ ਜੋ ਉਹ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਨਿਯੰਤਰਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਸਮਝੇ।

(2) ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਆਮਤਾ' ਤੇ ਪੱਖਪਾਤ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਅਜਿਹੇ ਉਪਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਉਪਾਅ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨਃ

ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ, ਅਰਥਾਤਃ-

(i) ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦਾ ਤਾਲਮੇਲ-

(ਏ) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਅਧੀਨ, ਜਾਂ ਇਸ ਦੇ ਅਧੀਨ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮ, ਜਾਂ

(ਬੀ) ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜੋ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ;

(ii) ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਰਾਸ਼ਟਰਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ;

(iii) ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਲਈ ਮਿਆਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ;

(iv) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਜਾਂ ਨਿਕਾਸ ਲਈ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾਃ ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਨਿਕਾਸ ਜਾਂ ਨਿਕਾਸ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਜਾਂ ਬਣਤਰ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਸਰੋਤਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਤਹਿਤ ਨਿਕਾਸ ਜਾਂ ਡਿਸਚਾਰਜ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਮਾਪਦੰਡ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ;

(v)ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਉਦਯੋਗ, ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ, ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ;

(vi) ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਦਸਿਆਂ ਲਈ ਉਪਚਾਰਕ ਉਪਾਅ;

(vii) ਖਤਰਨਾਕ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਨ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਅ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ;

(viii) ਅਜਿਹੀਆਂ ਨਿਰਮਾਣ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਸਮੱਗਰੀ ਅਤੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣ ਸਕਦੇ ਹਨ;

(ix) ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕਰਨਾ;

(x) ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਮਾਰਤ, ਪਲਾਂਟ, ਉਪਕਰਣ, ਮਸ਼ੀਨਰੀ, ਨਿਰਮਾਣ ਜਾਂ ਹੋਰ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਸਮੱਗਰੀ ਜਾਂ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ, ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਜਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣਾ, ਜੋ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਕਦਮ ਚੁੱਕਣ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ;

(xi) ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਤਹਿਤ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਯੋਗਸ਼ਾਲਾਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਜਾਂ ਮਾਨਤਾ;

(xii) ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਕਰਨਾ;

(xii) ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਰੋਕਥਾਮ, ਨਿਯੰਤਰਣ ਅਤੇ ਕਮੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਮੈਨੂਅਲ, ਕੋਡ ਜਾਂ ਗਾਈਡ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ;

(xiv) ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਮਾਮਲੇ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਐਕਟ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਂ ਉਚਿਤ ਸਮਝਦੀ ਹੈ।

(ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਈ. ਪੀ. ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਨੂੰ ਈ. ਪੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।ਨਿਯਮ 5 ਨੂੰ ਈਪੀ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 3 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (v) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਦਯੋਗ, ਸੰਚਾਲਨ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ ਜਾਂ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਈ. ਪੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦਾ ਨਿਯਮ 5 ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"5. ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਅਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ।

(1) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਕਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਹੈ

ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ -

(i) ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਹਿਲੂਆਂ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਗੁਣਵੱਤਾ ਲਈ ਮਿਆਰ।

(ii) ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਲਈ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ (ਸ਼ੋਰ ਸਮੇਤ) ਦੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਦੀ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਨਜ਼ੂਰਸ਼ੁਦਾ ਸੀਮਾਵਾਂ।

(iii) ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਸੰਚਾਲਨ ਤੋਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਸੰਭਾਵਤ ਨਿਕਾਸ ਜਾਂ ਨਿਕਾਸ ਨੂੰ ਵਰਜਿਤ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ।

(iv) ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਟੈਪੋਗ੍ਰਾਫਿਕ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ।

(v) ਉਸ ਖੇਤਰ ਦੀ ਜੈਵਿਕ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰੱਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

(vi) ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਨੁਕੂਲ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ।

(vii) ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਸੰਚਾਲਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੈੱਟ ਪ੍ਰਤੀਕੂਲ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨੂੰ ਵਰਜਿਤ ਜਾਂ ਪ੍ਰਤੀਬੰਧਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਹੈ।

(viii) ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਸਮਾਰਕ ਅਤੇ ਪੁਰਾਤੱਤਵ ਸਾਈਟਾਂ ਅਤੇ ਅਵਸ਼ੇਸ਼ ਐਕਟ, 1958 ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਜੰਗਲੀ ਜੀਵ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1972 ਅਧੀਨ ਅਧਿਸੂਚਿਤ ਕਿਸੇ ਸੈਂਚੁਰੀ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਪਾਰਕ, ਗੇਮ ਰਿਜ਼ਰਵ ਜਾਂ ਬੰਦ ਖੇਤਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਕਿਸੇ ਸੰਧੀ, ਸਮਝੌਤੇ ਜਾਂ ਸੰਮੇਲਨ ਅਧੀਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀ ਨੇੜ੍ਹਤਾ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਕਾਨਫਰੰਸ, ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸੰਸਥਾ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਸੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ।

(ix) ਮਨੁੱਖੀ ਬਸਤੀਆਂ ਦੀ ਨੇੜ੍ਹਤਾ।

(x) ਕੋਈ ਹੋਰ ਕਾਰਕ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਢੁਕਵਾਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(2) ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗੀ।

(3) (ਏ) ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਉਦਯੋਗ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣਾ ਉਚਿਤ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ' ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੇ, ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਬੀ) ਖੰਡ (ਏ) ਅਧੀਨ ਹਰੇਕ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਉਸ ਖੇਤਰ, ਉਦਯੋਗਾਂ, ਕਾਰਜਾਂ, ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵਾ ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਅਜਿਹੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਅਤੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਸ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਦਰਸਾਏਗੀ।

(ਸੀ) ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜੋ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਜਾਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਜਾਂ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੰਡ (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟੀਫਾਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਡੀ) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਇੱਕ ਸੌ ਵੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ 1 [ਤਿੰਨ ਸੌ ਸੱਠ ਦਿਨਾਂ] ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੇ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਸਥਾਨ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਂ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ' ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਲਗਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(4) ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ, ਉਹ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਖੰਡ (ਏ) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ।

(ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਖੇਤਰ

16. ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ 2020 ਦੀ ਅਸਲ ਅਰਜ਼ੀ ਨੰ. 190 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਕਤ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਸੀਃ

"(ਏ) ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਅਤੇ 21 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਮਿਤੀ 28.03.2020 ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਨਵੀਂ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਧਾਰਾ 6 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ, ਈਪੀਏ ਐਕਟ, 1986, ਈਆਈਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਮਿਤੀ 14.09.2006 ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ, ਅਤੇ ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ ਕੇਸ (ਉਪਰੋਕਤ) ਵਿੱਚ ਮਾਣਯੋਗ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਫੈਸਲੇ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਿੱਚ

(ਬੀ) 28.03.2020 ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਕ ਤਨਖਾਹ, ਗੈਰ-ਪ੍ਰਤੀਬੰਧ, ਟਿਕਾਊ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਸਾਵਧਾਨੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਵਜੋਂ ਰੱਦ ਕਰਨਾ;

(ਸੀ) ਆਮ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਣ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਖੁਦਾਈ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਇੱਕ ਉਚਿਤ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨਾ।

ਖੰਡ (ਏ) ਤੋਂ (ਸੀ) ਵਿੱਚ ਉੱਪਰ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਪ੍ਰਾਰਥਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਚੁਣੌਤੀ ਆਈਟਮ 6 ਲਈ ਸੀ। ਖੰਡ (ਬੀ) ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਇਦ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਅਧਾਰ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਦੇਣ ਲਈ ਈਪੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ।

17. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਕਿ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ 29 ਜੂਨ 2021 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਆਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈਃ

"X (ਨਾਮ ਮਾਸਕ) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਸੀਨੀਅਰ ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਵਕੀਲ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਛੋਟ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੁਆਰਾ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਾਈ (ਨਾਮ ਮਾਸਕ) ਵਿਦਵਾਨ ਵਕੀਲ ਜੋ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ

ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ, ਇੱਕ ਹਲਫਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਇਆ ਸੀ।

ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੋ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕਰੋ।

ਵਕੀਲ ਨੇ 11 ਦਸੰਬਰ 2021 ਨੂੰ ਇੱਕ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ। ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 5 (ਏ) ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ:

"5. .....

(ਏ) ਕਿ ਓਏ ਨੰ. 190/2020 ਨੂੰ 28.10.2020 ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਕਾਨਫਰੰਸਿੰਗ ਰਾਹੀਂ ਮਾਣਯੋਗ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਸੂਚੀਬੱਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਮੁਦਈ ਮਾਨਯੋਗ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਤੱਥ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਕੋਲ ਈ. ਆਈ. ਏ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਛੋਟ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਐਕਟ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਦੀਪਕ ਕੁਮਾਰ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਮਾਣਯੋਗ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ। ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਨੁਕਤਾ ਉਠਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਾਨਯੋਗ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੂੰ ਉਕਤ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵਿੱਚ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਿਤੀ 28.10.2020 ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ।

(ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਐਡਵੋਕੇਟ-ਆਨ-ਰਿਕਾਰਡ ਨੇ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਇੱਥੇ ਨੋਟ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦੇ ਗਏ ਬਦਲਵੇਂ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 7 ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 15 ਜਨਵਰੀ 2016 ਦੀ ਦੂਜੀ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 6 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਸੀ। ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ 15 ਜਨਵਰੀ 2016 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਡਰੇਜਿੰਗ/ਡੀਸਿਲਟਿੰਗ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 7 ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਜਾਂ ਹਟਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਇਹ ਦੂਜੀ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 6 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦ ਰਹੇਗਾ। ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦਾ ਦੂਜਾ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਚੁਣੌਤੀ ਅਧੀਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਚੁਣੌਤੀ ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਬਦਲਵੇਂ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 6 ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸੰਭਾਵਿਤ ਸੂਚਨਾ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 6 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲਤਾ

18. ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਈਪੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਗੱਲ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਵਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, ਦੂਜਾ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਈ. ਪੀ. ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (1) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਜਾਂ ਸੀਮਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਸੰਚਾਲਨ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨਿਯਮ 5 ਵਿੱਚ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰੇਗੀ। ਨਿਯਮ 5 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਗਜ਼ਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਠੀਕ ਲੱਗੇ। ਦਿਲਚਸਪੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਪਾਬੰਦੀ ਜਾਂ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਇਤਰਾਜ਼ ਦਰਜ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅੰਤਿਮ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਕਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

19. ਨਿਯਮ 5 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇਹ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਜਾਪਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨਾ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਯਮ 5 ਦਾ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਉਪ-ਨਿਯਮ ਦਾ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਹੈ। (3) ਅਪਵਾਦ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

20. ਹੁਣ, ਅਸੀਂ 28 ਮਾਰਚ 2020 ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਮੁੜ੍ਹਦੇ ਹਾਂ। ਉਕਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਾਠ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹਨ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨਃ

"ਐੱਸ.ਓ.1224 (ਈ)-ਜਿੱਥੇ ਖਣਿਜ ਕਾਨੂੰਨ (ਸੋਧ) ਐਕਟ, 2020 (2020 ਦਾ 2) ਮਾਈਨਜ਼ ਐਂਡ ਮਿਨਰਲਜ਼ (ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਐਂਡ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਐਕਟ, 1957 (1957 ਦਾ 67) (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਐੱਮਐੱਮਡੀਆਰ ਐਕਟ ਵਜੋਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ) ਨੂੰ 10 ਜਨਵਰੀ, 2020 ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਗੱਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਨਵੀਂ ਧਾਰਾ 8 ਬੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ;

ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਐੱਮਐੱਮਡੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਐਕਟ ਜਾਂ ਫਿਲਹਾਲ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਧਾਰਾ 8 ਏ ਦੀਆਂ ਉਪ-ਧਾਰਾਵਾਂ (5) ਅਤੇ (6) ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਮਿਆਦ ਪੁੱਗਣ ਵਾਲੇ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲੀਜ਼ ਦੀ ਸਫਲ ਬੋਲੀਕਾਰ ਅਤੇ ਇਸ ਐਕਟ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਣਾਏ ਗਏ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਤਹਿਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਿਲਾਮੀ ਦੁਆਰਾ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਾਰੇ ਵੈਧ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਪ੍ਰਵਾਨਗੀਆਂ ਨੂੰ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਿਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਲੀਅਰੈਂਸ, ਲਾਇਸੈਂਸ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਜੋ ਪਿਛਲੇ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹਨਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਪਟੇਦਾਰ;

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਬੀ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਐਮ ਐਮ ਡੀ ਆਰ ਐਕਟ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦਮੌਜੂਦਾ ਸਮੇਂ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ,ਨਵੇਂ ਪਟੇਦਾਰ ਲਈ ਮਾਈਨਿੰਗ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੋਵੇਗਾ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਓਪਰੇਸ਼ਨ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਮਾਈਨਿੰਗ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਸਨ ਪਿਛਲੇ ਪਟੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦੋ ਦੀ ਮਿਆਦ ਲਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈਨਵੀਂ ਲੀਜ਼ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੀ ਮਿਤੀ ਤੋਂ ਸਾਲ;

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਐੱਮ.ਐੱਮ.ਡੀ.ਆਰ. ਐਕਟ ਨੂੰ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਉਪਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈNਦੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਅਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਨੰਬਰ S O 1533 (ਈ), ਮਿਤੀ 14 ਸਤੰਬਰ, 2006 (ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ EIA ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, 2006);

ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਕਿ, ਵਾਤਾਵਰਣ ਮੰਤਰਾਲਾ, ਜੰਗਲਾਤ ਅਤੇ ਜਲਵਾਯੂ ਪਰਿਵਰਤਨ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਿੱਚ ਹੈ ਪੂਰਵ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਲੋੜ ਦੀ ਛੋਟ ਲਈ ਸੜਕਾਂ ਲਈ ਸਾਧਾਰਨ ਧਰਤੀ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ; ਅਤੇ ਚੂਨੇ ਦੇ ਖੋਲ (ਮ੍ਰਿਤ ਸ਼ੈੱਲ) ਦਾ ਹੱਥੀਂ ਕੱਢਣਾ, ਤੀਰਥ ਸਥਾਨ, ਆਦਿ, ਪਰੰਪਰਾਗਤ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਰ-ਜਵਾਰ ਜ਼ੋਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਭਾਈਚਾਰੇ;

ਹੁਣ, ਇਸ ਲਈ, ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੀ ਧਾਰਾ (v) ਦੁਆਰਾ ਵਾਤਾਵਰਣ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਐਕਟ, 1986 ਦੀ ਧਾਰਾ 3 (29 ਦਾ 1986), ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ (ਸੁਰੱਖਿਆ) ਨਿਯਮ, 1986, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਬਾਅਦ ਦੇ ਅਧੀਨ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੀ ਧਾਰਾ (ਏ), ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਅਤੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਨੰਬਰ S O 4307(ਈ), ਮਿਤੀ 29 ਨਵੰਬਰ, 2019,ਵਿੱਚ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਹੋਰ ਸੋਧਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ ਈ.ਆਈ.ਏ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ, 2006, ਅਰਥਾਤ:-

.....”

(ਜੋੜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਐੱਮ. ਐੱਮ. ਡੀ. ਆਰ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 8ਏ ਅਤੇ 8ਬੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਪਹਿਲੀ ਈ. ਸੀ. ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪੈਰਾ 11 ਦੇ ਉਪ-ਪੈਰਾ (2) ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਪ-ਪੈਰਾ (3) ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਕਾਲਮ (5) ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 1 (ਏ) ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਅਨੁਸੂਚੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਐਂਟਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖੁਦਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਹਟਾਉਣ ਅਤੇ ਆਵਾਜਾਈ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇੱਕ ਧਾਰਾ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅੰਤਿਕਾ IX, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਈਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਛੋਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ, ਨੂੰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ।

21. ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪਾਠਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਤਿੰਨ ਪਾਠ ਐੱਮਐੱਮਡੀਆਰ ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 8ਏ ਅਤੇ 8ਬੀ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਆਖਰੀ ਪਾਠ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਸੜਕਾਂ ਲਈ ਆਮ ਮਿੱਟੀ ਦੇ ਉਧਾਰ ਲਈ ਪੂਰਵ ਈਸੀ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਮੁਆਫ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰਸਤੁਤੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੋਈ ਵੇਰਵਾ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ, ਅਸੀਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦਾਇਰ ਮੂਲ ਅਰਜ਼ੀ ਵਿੱਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ' ਤੇ ਲਏ ਗਏ ਸਬੰਧਤ ਅਧਾਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਗਰਾਊਂਡ ਜੇ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਸ ਪਹਿਲੂ' ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈਃ

"ਜੇ. ਕਿਉਂਕਿ ਜਵਾਬਦੇਹ ਨੇ ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਅਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਪਿਛਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਚਣਾ, ਈਪੀ ਨਿਯਮ, 1986 ਦੇ ਨਿਯਮ 5 (3) ਦੇ ਤਹਿਤ ਜਨਤਕ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤਾਲਾਬੰਦੀ ਦੌਰਾਨ "ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ" ਦੀ ਆੜ ਵਿੱਚ ਈਪੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸਤਿਕਾਰ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸੋਧਾਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮਾਈਨਰਾਂ ਅਤੇ ਠੇਕੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਨਿਯਮਾਂ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਅਤੇ ਅਣਆਗਿਆਕਾਰੀ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਤੇ ਮੰਦਭਾਗੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਨ।

22. ਅਸੀਂ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਐੱਮ. ਓ. ਈ. ਐੱਫ. ਐਂਡ ਸੀ. ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਉਕਤ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਗਰਾਊਂਡ ਜੇ ਨਾਲ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਸਬੰਧਤ ਨਹੀਂ ਹੈ।ਇਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਜਾਂ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਪੂਰਵ ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਇਹ ਨੋਟ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਦੂਜੀ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਦੁਆਰਾ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ,

ਡਰਾਫਟ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ਾਂ' ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਰਟੀਕਲ 21 ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਮੁਕਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਵਿੱਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦਾ ਬੁਨਿਆਦੀ ਫਰਜ਼ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸਤਾਵਿਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਖਰਕਾਰ, ਨਾਗਰਿਕ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹਨ। ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਨੂੰ ਰੋਕਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ।

23. ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ, ਕਾਨੂੰਨ (ਈ) ਅਤੇ (ਐੱਫ) ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਈਪੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਦੇ ਤਹਿਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਗੈਰਕਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ, ਇਸ ਪਹਿਲੂ' ਤੇ ਜ਼ਮੀਨੀ ਈ. ਈ. ਨੂੰ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲਾਂ ਵਿੱਚ ਐੱਮਓਈਐੱਫ ਐਂਡ ਸੀਸੀ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਤਹਿਤ ਸੱਤਾ ਦੀ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਵਰਤੋਂ ਸਬੰਧੀ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵਿਵਾਦ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਕਾਰਨ ਦੱਸੇ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸਿੱਟੇ ਉੱਤੇ ਕਿਉਂ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਜਨਤਕ ਨੋਟਿਸ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਕਤ ਸਿੱਟੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਅੱਗੇ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ। ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਹੋਂਦ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਤੀ ਬਾਰੇ ਸਮਰੱਥ ਅਥਾਰਟੀ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਪਰ, ਅਜਿਹਾ ਕੋਈ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (4) ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਸਖਤ ਫੈਸਲਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ।

24. ਇਹ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਕਾਰਨ ਦੇਸ਼ਵਿਆਪੀ ਲੌਕਡਾਊਨ ਲਗਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਦਾ ਕੰਮ ਠੱਪ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ, ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਦਾਇਰ ਜਵਾਬੀ ਹਲਫਨਾਮੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਸਿੱਟੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜਨਤਕ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ, ਨੋਟਿਸ ਦੇ ਪੂਰਵ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਾਂ

ਦੇਸ਼ਵਿਆਪੀ ਲੌਕਡਾਊਨ ਦੌਰਾਨ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੁਆਰਾ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਬੇਲੋੜੀ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਝੋ। ਇਸ ਲਈ, ਬਦਲਵੇਂ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਦੀ ਆਈਟਮ 6 ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨਾ ਗੈਰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਈਟਮ 7 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਆਰਬਿਟਰੇਸ਼ਨ

25. ਆਈਟਮ 6 ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਇੱਕ ਹੋਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਆਧਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਵਿਵਾਦਗ੍ਰਸਤ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 6 ਲਈ, ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣ, ਸੋਰਸਿੰਗ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਲਈ, ਪਹਿਲੇ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਈਸੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ। ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਈਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਨੁਕਸਾਨ ਨੂੰ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲੇ ਈਸੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਈਸੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਈ ਅੰਤਿਕਾ IX ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਇੱਕ ਅਪਵਾਦ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਪਵਾਦ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਈਟਮ 6 "ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜ੍ਹਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ, ਆਦਿ ਲਈ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਜਾਂ ਸੋਰਸਿੰਗ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣ" ਲਈ ਛੋਟ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਧਾਰਣ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦੇ ਅਧਾਰ 'ਤੇ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਖੇਤਰ ਦਾ ਕੋਈ ਨਿਰਧਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਧਾਰਣ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ, ਜੋ ਕਿ ਰੇਖਿਕ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੀ ਹੈ, ਨੂੰ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ "ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ" ਨੂੰ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਕਲਪਨਾ ਕਰਨਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਕਿਹਾ ਜਾਵੇਗਾ। "ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ" ਸ਼ਬਦ ਬਹੁਤ ਅਸਪਸ਼ਟ ਹੈ। ਖੁਦਾਈ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਆਈਟਮ 6 ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਧ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਛੋਟ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿੱਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਦੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਅਤੇ ਉਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਅਥਾਰਟੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜੋ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰੇਗੀ ਕਿ ਕੀ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਆਈਟਮ 6 ਦੁਆਰਾ ਕਵਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

26. ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਲੰਬਿਤ ਹੋਣ ਦੌਰਾਨ, 30 ਅਗਸਤ 2023 ਦੇ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਆਈਟਮ 6 ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵੀ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਬਾਰੇ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਨਹੀਂ ਦੱਸਦੀ। ਆਈਟਮ 6 ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਇੱਕ ਹੀ ਵਾਧਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੱਢਣਾ, ਸੋਰਸਿੰਗ ਜਾਂ ਉਧਾਰ ਲੈਣਾ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐੱਸਓਪੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਐੱਸਓਪੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕੋਈ ਵਿਵਸਥਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਐੱਸਓਪੀ ਅਤੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ। ਆਮ ਧਰਤੀ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਲਈ ਕੱਢਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਸੋਧੀ ਹੋਈ ਆਈਟਮ 6 ਵੀ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਦੀ ਉਸੇ ਬੁਰਾਈ ਤੋਂ ਪੀੜਤ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 14 ਮਨ੍ਹਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

27. ਵਧੀਕ ਸਾਲਿਸਟਰ ਜਨਰਲ ਨੇ 21 ਅਗਸਤ 2023 ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਮੈਮੋਰੰਡਮ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਜਤਾਇਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵਿਵਸਥਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਐਂਟਰੀ 6 ਵਿੱਚ ਦੱਸੀਆਂ ਗਈਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਦੇ ਸਮਰਥਕ ਨੂੰ ਰਾਜ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡ/ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਰਾਜ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਕੰਟਰੋਲ ਬੋਰਡਾਂ ਨੂੰ ਐੱਸਓਪੀ/ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਐਂਟਰੀ 6 ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਆਫਿਸ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਦਾ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਨੁਛੇਦ 14 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਕਾਰਨ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 6 ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਈ. ਪੀ. ਐਕਟ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਵਾਤਾਵਰਣ ਦੀ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸੁਧਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਈਪੀ ਨਿਯਮਾਂ ਦੇ ਨਿਯਮ 5 ਦੇ ਉਪ-ਨਿਯਮ (3) ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਨਾ ਕਰਨ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਧ ਰਹਿਤ ਅਤੇ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਛੋਟ ਈ. ਪੀ. ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਗੈਰ-ਸਮਝੌਤਾ

28. ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੰਬਲ ਛੋਟ ਨੂੰ ਢੁਕਵੇਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਉਪਾਵਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਖੁਦਾਈ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ, ਐੱਮਓਈਐੱਫ ਐਂਡ ਸੀਸੀ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਆਈਟਮ 6 'ਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕੇ ਗਏ ਸਨ।

29. ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ 18 ਜੁਲਾਈ 2023 ਨੂੰ ਇੱਕ ਵਾਧੂ ਹਲਫ਼ਨਾਮਾ ਦਾਇਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਰੇਤ ਮਾਈਨਿੰਗ ਲਈ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਰੱਖੀ ਗਈ ਹੈ। ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਆਈਟਮ 6 ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਜਵਾਬੀ ਹਲਫ਼ਨਾਮੇ ਵਿੱਚ, 8 ਅਗਸਤ 2022 ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਥਿਤ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਈਟਮ 6 ਉਕਤ ਦਫ਼ਤਰ ਮੈਮੋਰੰਡਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਐੱਸਓਪੀ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਅਸੀਂ ਉਕਤ ਐੱਸ. ਓ. ਪੀ. ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਐੱਸਓਪੀ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਐੱਸਓਪੀ ਕੋਈ ਰੈਗੂਲੇਟਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਉਂਦੀ। ਐੱਸਓਪੀ ਕਰਦਾ ਹੈ

ਇਹ ਆਈਟਮ 6 ਦਾ ਬਿਲਕੁਲ ਵੀ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ; ਇਹ ਸਿਰਫ਼ ਧਰਤੀ ਜਾਂ ਮਿੱਟੀ ਸਮੱਗਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਖੇਤਰਾਂ ਨੂੰ ਉਧਾਰ ਲੈਣ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਲੀਨੀਅਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸੜਕਾਂ, ਪਾਈਪਲਾਈਨਾਂ ਆਦਿ ਲਈ ਆਮ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਐੱਨ. ਜੀ. ਟੀ. ਨੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੈਰਾ 8 ਅਤੇ 9 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜੋ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉਕਤ ਐੱਸ. ਓ. ਪੀ. ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। 30. ਅਸੀਂ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਈਟਮ 7 ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਵਾਦੀ ਨੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਈਟਮ 7 ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। 31. ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਫੈਸਲੇ ਦੇ ਪੈਰਾ 9 ਦੇ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਗਏ ਪੈਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਕੋਈ ਸੁਰੱਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਵਾਂ, ਢੰਗ ਅਤੇ ਖੁਦਾਈ ਦੇ ਢੰਗ ਅਤੇ ਮਾਤਰਾ ਨੂੰ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕਰਨਾ।

32. ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ 28 ਮਾਰਚ 2020 ਦੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਬਦਲਵੇਂ ਅੰਤਿਕਾ-IX ਦੇ ਆਈਟਮ 6 ਅਤੇ 30 ਅਗਸਤ 2023 ਦੇ ਸੋਧੇ ਹੋਏ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਆਈਟਮ 6 ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਝਿਜਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦੋ ਸੂਚਨਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਆਈਟਮ 6 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ।

33. ਅਪੀਲਾਂ, ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ, ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਰਤਾਂ 'ਤੇ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ' ਤੇ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਖਰਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਆਰਡਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ।

ਦੁਆਰਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਮੁੱਖ ਨੋਟਸਃ ਦਿਵਿਆ ਪਾਂਡੇ

ਕੇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾਃ

ਅਪੀਲਾਂ ਦੀ ਅੰਸ਼ਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਗਿਆ ਹੈ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ :- ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆਂ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Advocate Shifa Kler